

UMEÅ UNIVERSITET

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
Diarienummer U2024/00226

Yttrande på remiss av betänkandet *Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning – långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammen* (SOU 2024:9)

Utbildningsdepartementet har anmodat Umeå universitet att yttra sig över *Remiss av betänkandet Utvecklat samarbete för verksamhetsförlagd utbildning – långsiktiga åtgärder för sjuksköterskeprogrammen* (SOU 2024:9). Rektor har fastställt yttrandet. Programrådet för sjuksköterskeprogram och Institutionen för omvårdnad inbjudits att lämna synpunkter på betänkandet och yttrandet har beretts av prodekan och vicedekan för samverkan kring klinisk forskning och utbildning vid Medicinska fakulteten.

Sammanfattning

Umeå universitet ställer sig i stort bakom förslagna åtgärder, vilka bedöms stärka kvaliteten på den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU). Umeå universitet vill däremot framhålla att för att öka antalet VFU-platser behövs tillskott med särskilda VFU-medel på samma sätt som ALF och TUA-medel medfinansierar VFU för Läkar- och Tandläkarprogrammen.

Kommentarer och ändringsförslag

3.1

Universitet ställer sig bakom utredningens förslag att regeringen bör arbeta för en förändring av artikel 31 i yrkeskvalifikationsdirektivet och möjliggöra att simulering kan räknas som klinisk utbildning. Ur patientsäkerhetsperspektiv är det nödvändigt att studenter får mängdträna kliniska färdigheter i simuleringsmiljö innan de fortsätter träning med patienter.

4.1

Universitetet ställer sig bakom förslaget på ett nationellt kunskapsstöd för handledning. Ett nationellt kunskapsstöd bör vara utformat som en bas som vidare kan kompletteras och anpassas utifrån lokala behov och förutsättningar.

4.2

En harmonisering av bedömningsmetoder och bedömningskriterier för VFU är ett viktigt och intressant förslag. En nationell samling kring konkretisering av professionella aktiviteter utifrån de kompetenser en grundutbildad sjuksköterska bör behärska kan säkerställa en miniminivå av kliniska färdigheter hos den nyutexaminerade sjuksköterskan. Med tanke på att det är 25 lärosäten och många har lokala mål kan det bli utmanande att hitta en gemensam grund. Ett förslag är att en nationell instans, kanske Socialstyrelsen eller Nationella vårdkompetensrådet i samarbete med exempelvis Svensk Sjuksköterskeförening får uppdraget att ta fram ett nationellt förslag. Oavsett detta är det dock viktigt att lärosätenas autonomi i relation till nationellt uppställda målen kvarstår. Med detta kommer behovet, även framgent, av tydliga instruktioner om förväntade studieresultat framgår till de verksamheter som verksamhetsförlagd utbildning bedrivs i.

UMEÅ UNIVERSITET

5.10

Harmonisering av ersättningsnivå till hälso- och sjukvården för medverkan i verksamhetsförlagd utbildning är eftersträvansvärt i enlighet med vad utredningen påvisar. Oavsett om den verksamhetsförlagda utbildningen genomförs inom privat eller offentlig sektor så bör ersättningsnivån vara densamma. Den föreslagna nationella resursen vad gäller stöd i samband med avtalsskrivning är också att eftersträva för att säkerställa att utbildningsuppdraget och krav i samband med det inkluderas.

För att faktiskt möjliggöra en utökning av antal VFU-platser behöver ytterligare medel tillföras systemet. För de utbildningsanordnare som idag ligger under den föreslagna nationella ersättningsnivån medför förslaget en substantiell kostnadsökning. Signalerna från Regioner och Kommuner är att dagens ersättning inte alls täcker kostnaderna för att arrangera VFU. Universitetet anser därför att VULF-medel behöver tillföras för att på samma sätt som för läkar- och tandläkarutbildningen medfinansiera VFU. Det ger också en substantiell möjlighet att i avtal reglera hur detta tillskott av medel ska resultera i fler VFU-platser.

6.1

Umeå universitet ställer sig bakom förslaget om att inrätta VULF-avtal. Ett VULF-avtal bör kunna öka förutsättningen för en stödjande struktur inom verksamheterna för att hantera studenter samt organisera VFU i de organisationer som idag saknar detta. Det kan komma vara särskilt betydelsefullt för mindre kommuner och privata vårdgivare vilket utredningen beskriver.

Vidare är förslaget välkommet gällande att öka möjlighet till vetenskaplig kompetensutveckling för sjuksköterskor. Det bör kunna öka den vetenskapliga kompetensen bland handledare och kan därmed stärka utbildningens forskningsanknytning, samt säkerställa underlag för framtida behov av universitetslärare. Vår analys av dagens brist på handledare är att den till stora delar är kopplad till brist på erfaren personal som kan handleda. Orsaken är att personalomsättningen är hög och problemet förstärks av att hyrpersonal inte är insatta i de lokala handledningsmodellerna. Förhoppningen är att möjlighet till vetenskaplig kompetensutveckling ska kunna förbättra situationen.

Kompensation för merkostnader för studenter i samband med VFU är rimligt och bör regleras på universitets- eller nationell nivå så att den likvärdig för alla studenter. En farhåga i sammanhanget är den kostnadsfördyring som kan uppstå kring detta och var dessa medel ska tas ifrån. Universitetet anser därför att VULF-medel behöver tillföras för att på samma sätt som för läkar- och tandläkarutbildningen medfinansiera VFU.

6.2

Utredningen anser att *Modell D* ger en bra avtalsstruktur för ett VULF-avtal. Umeå universitet stödjer den slutsatsen och vill understryka vikten av samverkan med berörda parter inom varje regional nod är mycket viktig för att ändamålet med medlen ska uppnås. Vidare bör HST-volym och forskningsvolym ligga till grund för diskussion om fördelning av medlen inom noden.

Innehållet i det centrala VULF-avtalet beskrivs i korthet. Det kommer ha stor betydelse för hur avtalet formuleras. En punkt avser parternas skyldigheter och förmåner som följer om avtalet ingås. Då handledares kompetens och utbildning har betydande påverkan på handledningen förutsätts det att detta konkretiseras i avtalet.

UMEÅ UNIVERSITET

Sammantaget är VULF-avtal välkommet och kommer sannolikt att öka kvaliteten i utbildning till sjuksköterska.

7.1

Ett nationellt IT-stöd föreslås för att nyttja VFU-platser maximalt och öka möjligheten till placeringar utanför det som idag är avtalsområde. I det avtalsområde Umeå universitet har idag är vår uppfattning att tillgängliga platser nyttjas i mycket hög grad. I dialog med närliggande lärosäten förefaller situationen vara densamma. Det kan vara annorlunda i andra delar av landet, där outnyttjade platser skulle kunna komma till användning med hjälp av ett nationellt system. Ett nationellt IT-stöd som byggs upp utifrån användarnas behov skulle vara mycket välkommet.

Önskvärt är att det skapas ett nationellt planeringsverktyg omfattar samtliga professionsutbildningar inom högre utbildning på sikt, precis som utredningen föreslår.

10.3

I utredningen beskrivs att kostnader för VFU kommer att öka av flera skäl, inte minst på grund av de nya kraven i högskoleförordningen. Det skrivs att förändringen bör leda till minskade kostnaderna för den teoretiska delen. Detta är dock bara till viss del rimligt. Universitetet vill starkt understryka att en ökad andel VFU kommer innebära att det krävs större insatser av kliniska lärare som stöd under VFU. Det är inte rimligt att lärosätet lägger ansvaret på utbildningen till vårdverksamheterna utan att påverka innehåll och bevaka kvaliteten. Den kliniska utbildningen måste ske i nära samverkan mellan vårdverksamhet och lärosäte. Vår uppfattning är att kostnader för lärare inte kommer minska i paritet med minskningen av den teoretiska delen utan att lärares tid kommer att användas till andra uppgifter.

Yttrandet har fastställts av rektor Hans Adolfsson efter föredragning av Linda Wahlqvist, Medicinska fakulteten.

Hans Adolfsson
Rektor

Expedieras till

*Registrator
Kristina Lejon
Magnus Hultin
Britt-Marie Lindgren
Kristina Lämås
Christina Juthberg
Nina Smulter
Ann-Christin Edlund
Linda Wahlqvist*